

ลำดับความเข้าใจ 5 ชั้น

เรียนกัลยาณมิตรทั้งใกล้และไกล

ข้าพเจ้าหวังว่าเมื่อท่านได้อ่านสาส์นฉบับนี้ ท่านก็คงจะสบายดี มีสุขภาพแข็งแรง และมีความสุข ในวันที่ระลึกปรมาจารย์ปัทมสมภพครั้งนี้ ข้าพเจ้าจะขอกกล่าวถึงเกณฑ์เปรียบเทียบสำหรับวัดระดับความก้าวหน้าในการปฏิบัติ

เมื่อเราเริ่มต้นปฏิบัติธรรม เราทุกคนล้วนผ่านขั้นตอนต่อเนื่องทั้ง 5 ชั้น คือ ประการแรก เราขาดความเข้าใจโดยสิ้นเชิง ต่อมา เราเริ่มเกิดความเข้าใจผิด หลังจากนั้น เราค่อยๆ เข้าใจบางส่วน ต่อมาจึงเข้าใจเกือบสมบูรณ์ และสุดท้ายคือเข้าใจอย่างสมบูรณ์ ทั้ง 5 ชั้นนี้ใช้กับทั้งทรรศนะ การปฏิบัติ และความประพฤติอย่างเท่าเทียมกัน

ประการแรก การขาดความเข้าใจในทรรศนะ คือ สภาพทั่วไปของชาวโลก ผู้เห็นอัตตาเมื่อไม่มีอัตตาอยู่จริง คำว่า ‘ทรรศนะ’ ในที่นี้หมายถึง ธรรมชาติที่แท้ของสิ่งต่างๆ ที่ทุกชีวิตมองไม่เห็นเพราะยึดติดในอัตตา

ความเข้าใจผิดในทรรศนะ หมายถึง แนวคิดเพิ่มเติมที่เราสร้างขึ้นเองบนพื้นฐานความรับรู้ว่ามีอัตตาตัวตน ดังนั้น ผู้คนจึงคิดเอาเองว่า อัตตาเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ถาวร มีอยู่จริง หรือบริสุทธิ์ และอาจเรียกมันว่าอะไรๆ อีกหลายอย่าง แนวคิดเพิ่มเติมชนิดนี้คือความเข้าใจผิดในเรื่องทรรศนะ

การเข้าใจทรรศนะเพียงบางส่วน คือ รู้ว่าอัตตาไม่มีอยู่จริง เข้าใจว่าในระดับปรมาตม์ ไม่มีอัตตาตัวตนบุคคลที่เป็นสิ่งแท้จริง เที่ยงแท้ถาวร และดำรงอยู่ได้ด้วยตนเอง

ความเข้าใจที่เกือบจะสมบูรณ์ คือขยายความรับรู้ว่ามีอัตตาตัวตนไปสู่ทุกสิ่งที่รับรู้ มองเห็นว่า ไม่มีสิ่งภายนอกใดที่เรารับรู้จะมีอยู่จับต้องได้จริง

ความเข้าใจสมบูรณ์ในทฤษฎี คือความเข้าใจว่าสิ่งที่ถูกรับรู้ และจิตที่เป็นตัวรับรู้ เป็นตัวผู้ทำ ล้วนแต่ไม่มีอยู่จริง นี่คือการเข้าใจในทฤษฎีอย่างสมบูรณ์ เป็นพื้นฐานของทุกสิ่ง เป็นแก่นแท้และธรรมชาติที่แท้ ซึ่งไม่มีอยู่จริง

ขั้นต่อมา การปฏิบัติคือการเพิ่มพูนทฤษฎี เมื่อเราขาดความเข้าใจทั้งหมด ไม่ว่าจะปฏิบัติสิ่งใดต่อไป ก็ยังขาดความเข้าใจอยู่นั่นเอง คือ การงานทางโลกทั้งหมด ไม่ว่าจะอ่านหนังสือหรือวาดภาพ ก็ล้วนแต่เป็นความไขว่เขววกว้างที่ทำให้เราไม่รู้ในทฤษฎีต่อไป เราจะยังปฏิบัติโดยขาดความเข้าใจเพราะไขว่เขว และฟุ้งซ่าน

การปฏิบัติด้วยความเข้าใจผิดพลาด คือการเพาะแนวคิดผิดๆ ที่เราสร้างขึ้นในเรื่องอรรถาหรือธรรมชาติเดิมแท้ของสิ่งต่างๆ การปฏิบัติด้วยความเข้าใจบางส่วน คือการเพาะความรู้ว่าไม่มีอรรถาตัวตน การปฏิบัติด้วยความเข้าใจที่เกือบจะสมบูรณ์ คือ การเพาะความรู้ว่าวัตถุต่างๆ ที่เรารับรู้นั้นไร้แก่นสารหรือไม่มีอยู่จริง สุดท้าย การปฏิบัติด้วยความเข้าใจสมบูรณ์ ประกอบด้วย การเรียน คิดพิจารณา และปฏิบัติภาวนา อันช่วยเพาะความรู้ว่า ทั้งผู้รับรู้และสิ่งที่ถูกรับรู้ล้วนแต่มีธรรมชาติอันไม่มีอยู่จริง

ประการที่สาม จริยา ประกอบด้วย การกระทำหรือความประพฤติที่เราทำโดยขึ้นอยู่กับระดับความเข้าใจ โดยทั่วไปแล้ว ชาวโลกทั้งหมดล้วนแต่ประพฤติตนโดยขาดความเข้าใจโดยสิ้นเชิง ยิ่งกว่านั้น พวกเขาอาจทำสิ่งผิดหรือสิ่งที่เป็นอันตรายเพราะความเข้าใจผิดนั้น

หากเราซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติธรรม พัฒนาความเข้าใจมากขึ้น เราอาจประพฤตินทางหนึ่งๆ ที่เกิดจากแรงจูงใจอยากสละโลก นี่คือการประพฤติที่เกิดเพราะความเข้าใจบางส่วน เมื่อเราพัฒนาต่อไปสู่การประพฤติเพื่อประโยชน์ผู้อื่น นั่นอาจเป็นจริยาที่เกิดเพราะความเข้าใจเกือบสมบูรณ์ ขั้นตอนสุดท้าย เราอาจมีแรงจูงใจโพธิจิตอย่างแท้จริงอันปราศจากความยึดติดโดยสิ้นเชิง นำพาให้เราประพฤติโดยเกิดจากความเข้าใจอันสมบูรณ์ ซึ่งกรณีนี้หาได้ยากยิ่ง

ความประพฤติของเราพัฒนาไปตามความเข้าใจของเราอย่างนี้ ดังนั้น เราจึงต้องสร้างทฤษฎีให้ถูกต้องก่อน แล้วการปฏิบัติที่ถูกต้องกับจริยาความประพฤติที่ถูกต้องจะเกิดตามมาเอง ทั้งสามสิ่งนี้ต้องมีสติ การทบทวนตนเอง และความไม่ประมาทเป็นสิ่งสนับสนุน

ผู้ใดก็ตามที่ปฏิบัติธรรมจะผ่านลำดับขั้นตอนในเรื่องความเข้าใจเหล่านี้ ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงเชื่อว่า พวกเรา
ทุกคนจำเป็นต้องรู้ขั้นตอนเหล่านี้ และรู้ว่าตัวเองอยู่ระดับไหนในหนทางนี้ นี่เป็นเหตุผลที่ข้าพเจ้าต้องการ
ย้ำเตือนในเรื่องความเข้าใจทั้ง 5 ระดับที่ท่านควรจดจำให้ขึ้นใจในวันที่ระลึกปรมาจารย์ปัทมสมภพนี้

ด้วยความรักเมตตาและสวดอธิษฐานให้

สัพพะมังคะลัง ขอมงคลทั้งปวงจงบังเกิด

พักชก รินโปเช